

TFG

VILAFRANCA, 2021.

INTERVENCIÓ URBANA I PROPOSTA ARTÍSTICA COL·LABORATIVA
EN EL MEDI RURAL

Presentat per Javier Soligó Gil
Tutor: Daniel Tomás Marquina

Facultat de Belles Arts de Sant Carles
Grau en Belles Arts
Curs 2020-2021

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

RESUM

Davant d'una situació laboral precària provocada pel declivi del motor econòmic del poble de Vilafranca, el nostre TFG proposa un intercanvi de postals realitzades mitjançant la serigrafia entre els veïns i veïnes d'aquesta localitat i el desenvolupament d'un projecte col·laboratiu d'art públic prenent com a punt de partida el calçetí, símbol de la producció tèxtil local. A través d'aquesta doble intervenció artística es pretén incitar al conjunt de la població al diàleg sobre la seua identitat com a poble i sobre el passat i present de la seua històrica indústria tèxtil partint d'una proposta respectuosa i optimista d'apropiació de l'espai públic reinterpretant la pràctica del *Shoe Tossing* i d'intercomunicació entre el veïnat, valorant la ruralitat.

PARAULES CLAU: Ruralitat, Art públic, Indústria tèxtil, Territori, Art postal, Intervenció urbana.

ABSTRACT

Faced with the precarious labour situation caused by the decline of the economic engine of the town of Vilafranca, our TFG proposes an exchange of postcards made by screen printing among the residents of this town and the development of a collaborative project of public art taking as a starting point the sock, a symbol of the local textile production. Through this double artistic intervention, it is intended to encourage the whole population to dialogue about their identity as a village and about the past and present of its historic textile industry based on a respectful and optimistic proposal of appropriation of public space reinterpreting the meaning of *Shoe Tossing* and intercommunication between the neighbourhood, valuing rurality.

KEY WORDS: Rurality, Public Art, Textile industry, Territory, Mail Art, Urban intervention.

Gràcies a la meua família, a Ana Querol, a Isabel Belles i Felipe Cuartas, a Sílvia Miralles, a Anne Barton, a tots els meus amics i amigues de Penya Porlan, Capsigrany i La Xalera, i sobretot al poble de Vilafranca.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
2. OBJECTIUS	8
3. METODOLOGIA	8
4. ESTRUCTURA DE CONTINGUTS	9
5. MARC TEÒRIC I REFERENTS	10
5.1. Mares, <i>Shoe Tossing</i> i ferramentes de vinculació amb el territori	10
5.2. La postal com a eina artística i de comunicació	13
5.3. El paper de l'artista en propostes d'art públic	15
5.4. La ruralitat com a pràctica de resistència	16
5.5. Referents artístics	18
6. PRODUCCIÓ ARTÍSTICA	22
6.1. Treballs previs	22
6.2. Elaboració serigràfica	24
6.3. Difusió i informació al veïnat	28
6.4. Preparació i desenvolupament de la intervenció urbana	29
7. CONCLUSIONS	35
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	37
9. ÍNDEX DE FIGURES	40

“A eixe poble dels primers amors
dels primers arrels, de l’escola vella
dels estius tan curts, dels hiverns tan llargs
on vaig estimar les primaveres.”

Adesiara

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball és una iniciativa purament motivada pel desig de generar una intervenció artística contextualitzada en Vilafranca, el nostre poble, dedicada a tots els veïns i veïnes de la localitat.

Vilafranca és un poble industrial tèxtil d'aproximadament 2.200 habitants situat a la comarca dels Ports, al nord de Castelló. L'empresa Marie Claire, fundada en la localitat en 1907, és el motor econòmic de la localitat, tot i que en el segle XX el poble va arribar a albergar més de vint fàbriques diferents. Dóna treball de forma directa o indirecta a quasi tota la població i a moltes altres persones de la resta de pobles de les comarques dels Ports i l'Alt Maestrat des de fa dècades, cosa que ha marcat la identitat vilafranquina profundament. Marie Claire va generar una riquesa econòmica que va fer de Vilafranca un poble amb aires de gran ciutat, com es pot comprovar en les mostres d'urbanisme modernista més pròpies de localitats costaneres més pròsperes; en la riquesa cultural insòlita en un poble tan allunyat dels centres culturals, que perdura en la identitat dels vilafranquins i vilafranquines fins hui en dia com demostra la denominació de Capital Cultural Valenciana 2019/2020 i en l'abundant teixit associatiu del poble; o en l'orgull local per la seua pròpia indústria, reivindicat per exemple en l'estàtua dedicada a la Dona Treballadora, on està immortalitzada una de les treballadores de la indústria tèxtil fent calces.

Fig.1
Jere. *Estàtua de la Dona Treballadora*. 2007.

Tot i l'esplendor i la riquesa que un dia la fàbrica va aportar a la zona, des de fa ja uns anys, més o menys des de la crisi econòmica de 2008, els treballadors i treballadores d'aquest sector, i també indirectament la totalitat de Vilafranca i altres pobles propers s'enfronten a una realitat econòmica precària, que amb la crisi de la Covid-19 s'ha agreujat encara més. Entre l'any 2020 i el 2021 Marie Claire ha dut a l'ERTO a més de la meitat de la plantilla; a més que déu quatre mesos de salari a tots els seus empleats i empleades. Aquest clima d'inestabilitat s'estén per tot el poble des del declivi de 2008, quan ja van fer fora a gran part de la plantilla. Aquesta és la nostra situació local, però no deixa de ser una mostra d'un problema sistemàtic més gran i complex com és el despoblament i la realitat crítica a la qual s'enfronta el medi rural.

Partint d'aquest context, la idea principal del treball és generar una proposta que dialogue sobre el passat i present de la indústria tèxtil a Vilafranca, i en conseqüència sobre la identitat dels vilafranquins i vilafranquines; i fer-ho amb cura, de forma respectuosa, ja que al cap i a la fi es pretén promoure diàlegs sobre un tema sensible per a molts dels veïns i veïnes. Després d'una fase d'investigació sobre la situació local i l'art públic a la vegada que es duia a terme una experimentació tècnica en serigrafia al voltant de la mateixa temàtica, descobrim el potencial de l'art postal, ja que resulta un mitjà òptim per al

plantejament de la proposta en tractar-se d'un mitjà de comunicació anònim i analògic que combina imatge i text, suggerint i generant discurs escrit. Des d'aquest punt fem un plantejament inicial d'una intervenció artística que combinara tant la postal com a eina d'intercomunicació entre els vilafranquins i vilafranquines, com la utilització de la producció de calcetins local com a símbol identificatiu de Vilafranca i la seua indústria tèxtil per tal de dur a terme una apropiació simbòlica de l'espai públic amb similituds amb el marcatge de territori que s'aconsegueix amb el *Shoe Tossing*, en ser el calcetí un element eficaç, accessible, i un símbol ja reconegut per la població, amb el que fer una proposta d'intervenció pública no invasiva, amb el propòsit de fer visible tot el moviment que ha implicat l'intercanvi de postals i mostrar la vitalitat del veïnat de Vilafranca i del món rural en general.

Des d'aquest punt comencem la producció artística mitjançant l'estampació permeogràfica per produir les postals, seguida d'una fase de difusió i promoció del projecte a la localitat amb la finalitat d'informar i animar a la participació, per acabar amb el repartiment i intercanvi de postals i la recollida de calcetins dels veïns i veïnes, amb els quals generar la intervenció en l'espai públic.

Així doncs, es presentaran les següents qüestions temàtiques: *Mares*, *Shoe Tossing* i ferramentes de vinculació amb el territori; la postal com a eina artística i de comunicació; el paper de l'artista en propostes d'art públic; i la ruralitat com a pràctica de resistència.

2. OBJECTIUS

El plantejament de la proposta de treball s'ha iniciat amb el següent objectiu general:

- Dur a terme una pràctica artística col·laborativa centrada en Vilafranca.

Els objectius específics són:

- Trobar un mètode d'intervenció que aconseguisca la màxima participació en el projecte tot i la situació de la Covid-19.
- Parlar sobre la situació laboral precària de la indústria tèxtil local a partir d'un plantejament respectuós.
- Fer una investigació teòrica sobre l'art postal i antecedents en l'art públic.
- Experimentar sobre les possibilitats de la serigrafia com a mètode de reproducció gràfica.
- Generar diàlegs sobre la ruralitat com a pràctica de resistència, sobre el territori, la llar i la identitat local.

3. METODOLOGIA

Quant a la metodologia emprada en el desenvolupament d'aquest Treball de Fi de Grau, s'ha tractat de seguir una metodologia qualitativa, d'acció participativa i de lectura i escriptura dirigida a aconseguir els objectius establerts. Vam començar per una investigació teòrica i una reflexió sobre l'art públic i els conceptes de ruralitat, que ens conduïren a aprofundir sobre l'art postal, l'apropiació del territori i la identitat local. Tot i aquesta recerca de referents, la clau metodològica d'aquest treball està en la nostra pròpia experiència com a habitants de Vilafranca i com a individus coneixedors del nostre propi context, trobant ací els nostres principals referents i el nostre contingut teòric. Amb l'assoliment d'aquests temes, s'inicia el procés d'elaboració i experimentació serigràfica, obtenint primeres temptatives de les idees a treballar fins a concretar la proposta i produir les postals definitives. Seguidament s'ha treballat en informar a la població de la proposta, el seu plantejament inicial i la seua finalitat, per acabar amb la intervenció en l'espai públic. En total la temporalització del projecte és de tres mesos. No deixarem de costat ser coherents amb els nostres plantejaments crítics amb l'urbanocentrisme, i tractarem que durant el transcurs del treball totes les decisions es prenguen amb especial atenció per tal de treballar en tot moment en la defensa de la ruralitat.

Han resultat útils les assignatures *Serigrafia i Pràctiques artístiques de resistència*, cursades en el segon quadrimestre de quart curs del grau de Belles Arts, en les quals s'ha perfilat i concretat la proposta de treball tant en la pràctica artística com en la investigació teòrica.

4. ESTRUCTURA DE CONTINGUTS

Pel que fa a l'estructuració d'aquest Treball de Fi de Grau, hem organitzat el document en dos apartats diferenciat, el primer dedicat al marc teòric i als referents i el següent a la producció artística.

En la primera part, dedicada a la part més teòrica del projecte, està dividida en cinc subapartats distints: el primer fa referència a com hem aplicat el llenguatge de marcació de territori de les bandes criminals conegudes com a mares al nostre context, el segon punt justifica l'elecció de la postal com a mitja comunicatiu artístic després d'un breu estudi de l'Art Postal, el tercer reflexiona sobre el nostre paper i la nostra implicació com a artistes en propostes d'art públic a partir de les reflexions de Paloma Blanco, el quart versa sobre com la ruralitat és considerada una pràctica de resistència i com podem treballar-la en les nostres propostes, i el cinquè enumera breument alguns dels nostres referents conceptuals i estilístics.

Quant a la segona part, tractem d'explicar prou detalladament el procés creatiu i l'execució de la pràctica artística mitjançant els següents quatre apartats: el primer presenta alguns dels nostres treballs previs que considerem han sigut rellevant a l'hora de guiar-nos fins a la proposta que ací desenvolupem, el segon versa sobre l'elaboració serigràfica de les postals que han iniciat la proposta artística col·laborativa detalladament, el tercer explica com s'ha informat a la població de Vilafranca de la intencionalitat de l'exercici i com s'ha animat a la participació, i el quart acaba contant el desenvolupament i l'execució de la intervenció urbana que conclou el projecte artístic.

Per acabar, tancarem amb un apartat de conclusions, on valorarem el conjunt de l'exercici artístic, l'assoliment dels objectius i la nostra opinió personal.

5. MARC TEÒRIC I REFERENTS

5.1. MARES, *SHOE TOSSING* I FERRAMENTES DE VINCULACIÓ AMB EL TERRITORI

Partint del mapa següents, anem a analitzar el creixement de Vilafranca en els últims 120 anys. En aquest es classifiquen per colors les dates de construcció dels edificis de Vilafranca des d'abans de 1980, en color roig; fins a 2020, en color morat. Com podem observar en un principi la població està concentrada en el casc antic, la zona inferior amb més concentració irregular de construccions en color roig. En aquell moment el centre neuràlgic de la població era el carrer Major, que travessa d'extrem a extrem aquesta zona de la localitat. La resta d'edificis amb coloració roja fora d'aquest nucli que conforma el casc antic són agrupacions de pallisses, que en aquell moment es construïen totes juntes i allunyades del poble, i que en el futur es reformaran per convertir-les moltes d'elles en habitatges.

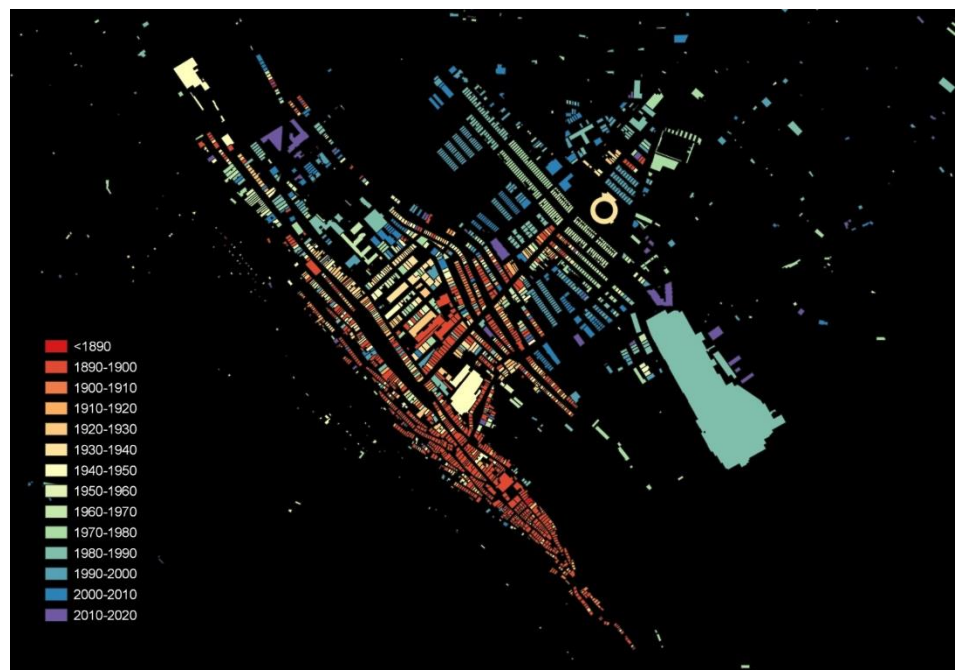

Fig.2
Mapa amb l'antiguitat dels edificis de Vilafranca. 2020.

Amb l'arribada del segle XX s'estableixen les primeres fàbriques a Vilafranca, i el creixement comença a desenvolupar-se seguint el curs de la carretera, les actuals avingudes del poble, que en el mapa corresponen als dos eixos que creuen diagonalment la localitat. Amb el traçat de les avingudes i el

creixement demogràfic que comporta l'establiment de la indústria, les noves construccions ixen del casc antic, i els veïns i veïnes de Vilafranca busquen habitatge més a prop dels seus llocs de treball. Dos de les indústries que considerem més rellevants són la serradora en la part superior esquerra, en l'extrem del poble seguint l'avinguda del Llosar; i la primera fàbrica Marie Claire, el gran rectangle groc situat al costat del casc antic. La prosperitat que esdevé aquest creixement pràcticament fa que Vilafranca triplique fàcilment la seua grandària durant tot el segle XX, clarament motivada per la construcció de la nova i actual fàbrica Marie Claire en la dècada de 1980, abandonant l'anterior edifici, que pel creixement del poble ha acabat formant part del centre de Vilafranca. En el mapa es pot identificar com a la gran construcció a la dreta de color verd.

A finals de segle, podem ja sospitar que el casc antic comença un procés d'envelliment. Els joves ja no volen viure en les cases velles i apartades en carrers costeruts i estrets, prefereixen comprar adossats de nova construcció prop de la Marie Claire o de les avingudes, on també s'han traslladat tots els comerços que abans ocupaven el carrer Major. Aquesta tendència expansiva continuarà fins a la dècada dels 2000, concretament fins a l'inici de la crisi econòmica de 2008. En aquest moment la indústria tèxtil i l'economia local en general entra en declivi, i observem que les úniques construccions que es faran en la dècada de 2010, indicades en color morat, seran uns pocs edificis que es quedaran a meitat i mai es finalitzaran a causa de la crisi. També a partir de 2008 comença la situació d'instabilitat laboral en Vilafranca.

Arribant al final d'aquesta anàlisi, ens podem fer una idea del que ha passat amb les cases del nucli històric del poble. Moltes d'elles ja no estan habitades, ja que els actuals propietaris, descendents del poble, ja no viuen a Vilafranca, i com a molt tornaran durant l'estiu. La resta de cases que segueixen habitades potser no ho estiguen durant molt més temps, ja que el veïnat que hi ha està molt envellit. Per la successió d'esdeveniments anterior durant el segle XX, el casc antic ara queda reservat per a un ús principalment turístic, i la resta de poble, amb un urbanisme molt més despersonalitzat i industrialitzat que s'aprecia en l'amplitud dels carrers i l'homogeneïtat la construcció, és la zona habitada per gran part dels vilafranquins i vilafranquines.

Davant d'aquesta situació ens plantejem com podem resignificar o reclamar de nou el casc antic i el carrer Major com a espai de trànsit habitual del veïnat, com tornar a apropiari-nos d'aquesta àrea on per als habitants habituals no hi ha cap necessitat productiva que els faça transitar aquests carrers. També reflexionem sobre com podríem plantejar aquesta ocupació de manera respectuosa i no invasiva, ja que al cap i a la fi no es tracta d'un espai erm, sinó que també està habitat. Cal treballar amb perspectiva i memòria, no caure en un art que "nos permite captar la imagen del mundo, pero no su imaginario" (la

Nuez, 2021, p. 49). Volem trobar un element vinculat al poble amb el qual els veïns i veïnes es vegem representats i que permeta ocupar l'espai públic sense ser invasius, doncs la nostra proposta volem que siga prou cautelosa.

La resposta a aquest dilema la trobem en el llenguatge del *Shoe Tossing*. Aquesta pràctica consisteix en la penjada de sabatilles esportives en els cables elèctrics d'un carrer. Tot i que hui en dia i en el nostre entorn aquesta intervenció pública no tinga un significat clar, aquest símbol començà a utilitzar-se a principis de la dècada de 1980 per les mares. Tal com redacta Argeñal Pinto en el seu article publicat en 2006, les mares són grups conflictius de crim organitzat als Estats Units conformats per membres de comunitats llatines, originalment d'El Salvador. El terme mara prové de l'abreviació de la paraula castellana *marabunta*, que denomina a un grup de formigues de caràcter destructiu. Aquests grups estableixen el *Shoe Tossing* com una mena de delimitació de territori entre mares. Depenent del tipus de calçat, per exemple, s'indicava que un barri pertanyia a una mara en específic. Posteriorment esta pràctica s'ha allunyat del seu significat primigeni i també es fa emprar com a marcatge d'un punt de venda de droga en ciutats. També és cert que amb el temps el *Shoe Tossing* s'ha romantitzat i desvinculat per complet de la connotació marginal d'on venia i s'ha realitzat amb simple motivació estètica.

Fig.3
Exemple de *Shoe Tossing*.

Pensem que aquesta forma d'expressió de pertinença a un territori és molt adient per al que pretenem fer amb la nostra pràctica artística, ja que podem ocupar la totalitat del carrer desitjat en l'altura, sense interrompre ni ocupar espai transitable, però oferint una experiència durant tot el recorregut de la via pública. Per aconseguir que el veïnat es veja reflectit en la nostra intervenció, busquem un símbol accessible i coherent, que parle sobre Vilafranca. Analitzant el passat i present industrial de la localitat trobem que el calcetí és l'element indicat per a dur a terme una intervenció urbana vistosa i fàcilment identificable. Les calces i els calcetins són peces de roba que fabriquem des de fa dècades a Vilafranca, i totes les persones tenen accés a un. És molt fàcil que els veïns i veïnes compreguen la simbologia que proposem, i la instal·lació massiva de calcetins en un dels carrers del poble és molt viable i fàcil.

També amb aquesta decisió es genera un joc de paraules molt interessant. Partint del *Shoe Tossing*, un sistema de marcatge de territori amb sabates de les mares, referint-se a grups criminals i amb un caràcter marginal; nosaltres proposem un sistema de marcatge de territori amb calcetins en fils d'estendre, com si les mares, les que tradicionalment havien estat relegades a les feines de la llar, haguessin decidit ocupar tot el carrer amb la bugada acabada d'estendre amb un caràcter festiu. Creiem que és un gir molt oportú del significat original del *Shoe Tossing*. És una posada en valor del calcetí com a símbol de la indústria tèxtil vilafranquina i de tots aquells i aquelles que la treballen, una posada en

valor de la celebració i la festa com a eina de resignificació de l'espai públic i d'ocupació d'aquest, i una posada en valor del treball domèstic que durant tant de temps ha sigut un càstig cap a la dona i la figura materna en la nostra societat patriarcal. Considerem a més que aquesta idea que plantejem de treballar amb la població vilafranquina com a conjunt amb una intervenció a l'espai públic, tots els plantejaments anteriors i el fet d'entendre la ruralitat com a una xarxa d'individus té molt a veure amb la tendresa radical i concretament amb els plantejaments de Helen Torres, qui plantejà en els seus discursos que “los cuerpos fueran conectores en lugar de cápsulas”(2019, p.17) i que cal “dejar de preguntarnos qué hacer como humanos, para pensar cómo ser menos humanos: seres en simbiosis en constante devenir.”(2019, p.22).

5.2. LA POSTAL COM A EINA ARTÍSTICA I DE COMUNICACIÓ

A continuació desenvoluparem i justificarem l'elecció de la postal com a mitjà de comunicació i participació del veïnat en la proposta artística. A partir d'una breu recerca sobre l'Art Postal i els artistes que l'han treballat enumerarem les qualitats que volem esbremar al màxim d'aquest mitjà per acabar de perfilar el nostre treball artístic.

El *Mail Art* o Art Postal té “un sentido social, colectivo y público.” (Heyvaert, 2017, p. 132) Des dels seus inicis aquesta és la premissa més important d'aquest gènere artístic. El moviment Fluxus i el futurista i artistes com On Kawara, René Heyvaert, Marcel Duchamp, Joseph Kosuth, Jürgen O. Olbrich, Antoine Laval, Yves Klein, Ray Jonson, Guy Bleus o Ivo Pannacci entre molts altres veuen el potencial de l'Art Postal com a mitjà d'autoria col·lectiva i de democratització de l'art:

“... se encuentran finalmente en la vocación intrínseca a toda comunicación, la de posibilitar la transitividad del mensaje y garantizar su recepción. Es con el deseo de llegar con eficacia al espectador, a cualquier espectador fuera de los ámbitos elitistas, que los artistas buscan recursos aprovechando las características propias del objeto epistolar —formales, físicas, funcionales, simbólicas y emocionales— con el fin de provocar una experimentación perceptiva íntima y vital, con la implicación del receptor cada vez más activo. Con ello cuestionan las prácticas y los ámbitos de la creación, y es desde la cercanía del tema, desde su banalidad, desde el misterio de sus silencios, que los artistas nos interpelan, nos sorprenden, nos seducen, nos implican, haciendo posible la recepción de la obra y su re-creación.” (Heyvaert, 2017, p. 136)

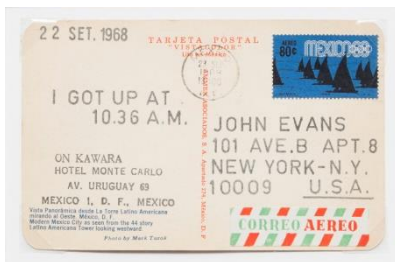

Fig.4
On Kawara. Sèrie *I Got Up*. 1968-79.

La comunicació epistolar comporta certs aspectes dels quals nosaltres volem treure profit. La correspondència postal té un valor nostàlgic, poètic i romantitzat que creiem que dialoga molt amb el nostre treball. Els mitjans analògics de comunicació com la postal o la carta esdevenen una experiència sensorial que la missatgeria digital no pot abastar: “La carta pintada interpel·la nuestros sentidos y nuestra curiosidad, pues es a la vez objeto visual y portador de mensaje.” (Heyvaert, 2017, p. 115), i creiem que aquest fet és un bon símil de la contraposició de ruralitat i urbanocentrisme. També la postal juga amb els rols de turista i de poblador. Associem ràpidament la postal a un record vocacional o a un missatge que s’envia puntualment des d’un lloc on a soles estem de pas, mentre que en l’Art Postal i també en el nostre plantejament la gastem com a prova de que existim i que habitem i ocupem un lloc, el que apareix reflectit en la postal. També valorem la postal com a generadora de discurs escrit, i l’esforç comunicatiu que açò suposa.

Amb l’ús de les postals com a ferramenta artística i comunicativa, el projecte pren una nova dimensió. La participació dels veïns i veïnes ja no soles es limita a l’entrega voluntària d’un calçetí per tal de completar una proposta artística que poc tindria de pública si no anés més enllà. Proposant un intercanvi de postals per calçetins, posant èmfasi en la funció i la intencionalitat de les postals, tots i totes les participants formen ara una part indispensable com a col·laboradors en l’acció artística, doncs ara la seua participació a l’hora de compartir els seus missatges escrits en postals acaba de donar sentit a la proposició artística inicial. Volem celebrar la identitat vilafranquina i el seu passat i present industrial tèxtil, presentar als habitants com a una comunitat arrelada i sòlida i reivindicar el valor del medi rural. Sumant l’intercanvi postal a l’acció artística aconseguim molts més objectius com motivar a la població a participar de la intervenció urbana, fer que s’identifiquen amb ella i que compreguen la seua intencionalitat, generar una correspondència postal artística completament lliure entre els habitants (és a dir, una vertadera proposta d’art públic), acotar la temàtica del treball mitjançant els recursos gràfics de la postal i animar als vilafranquins i vilafranquines a parlar sobre la seua intimitat respectant el seu anonimat.

5.3. EL PAPER DE L'ARTISTA EN PROPOSTES D'ART PÚBLIC

Reflexionem sobre la nostra funció com a artistes sobre aquest projecte d'art públic en concret. Atenint-nos als criteris de classificació establerts per Paloma Blanco en el capítol introductorí titulat *Explorando el terreno* del llibre *Modos de Hacer* sobre el grau d'implicació de l'artista respecte a una intervenció d'art públic, considerem que la nostra funció no és completament clara. D'una banda, el nostre paper en aquest projecte té molt a veure amb la interacció. Necessitem la participació del públic perquè aquest projecte existisca, però en la nostra intervenció no fem un juí crític explícit conscient i individualista, simplement ens encarreguem d'activar al públic, qui ja decidirà si vol fer algun juí crític de manera col·lectiva a partir de la seua participació en l'intercanvi de postals. Tot aquest plantejament, que sembla un poc gelat o poc compromès per part de l'artista podria emmarcar-se en el paper de "l'artista como experimentador" (Gruppe et al., 2001, p. 15), un individu que aplica la seua subjectivitat i empatia de manera prou innocent, esperant la resposta del públic.

Tot i que podríem arribar a identificar-nos amb aquesta consideració anterior en alguns punts, trobem que definir-nos com a artista experimentador és insuficient i poc concret. La nostra execució artística no "penetra en el territorio de otro" (Gruppe et al., 2001, p. 16), sinó que parla d'un territori local que compartim amb el públic objectiu, a més que aquest públic és un participant actiu i indispensable per a la pràctica artística. La nostra proposta té un simbolisme clar per a qualsevol habitant de Vilafranca. El nostre paper dista bastant del d'un artista separat del públic, doncs nosaltres també formem part del públic i del col·lectiu de veïns i veïnes de Vilafranca, als quals va dirigida la proposta artística al cap i a la fi. També afirmem que tenim un posicionament polític i social clar amb aquest treball, i que esperem que el veïnat també faça reflexió i aplique el seu juí crític i es posicionen activament contra l'urbanocentrisme tal com proposem nosaltres des de la nostra execució.

Ens atrevim a dir que el nostre paper com a artistes davant del plantejament d'aquest treball artístic és el d'"artista como activista" (Gruppe et al., 2001, p. 18), participant activament amb el públic per tal de construir un consens entorn de la identitat rural vilafranquina, sent crítics amb el missatge que volem transmetre i sent artistes que treballen més enllà de la seua funció estètica:

Debe aprender tácticas completamente nuevas: cómo colaborar, cómo desarrollar públicos específicos y de múltiples estratos, cómo cruzar hacia otras disciplinas, cómo elegir emplazamientos que resuenen con un significado público y cómo clarificar el simbolismo visual y del proceso a gente no educada en el arte. (Gruppe et al., 2001, p. 18)

5.4. LA RURALITAT COM A PRÀCTICA DE RESISTÈNCIA

En un article del diari *La Plana* de 1959 escrit per González titulat *Vilafranca se libera de su ruralismo* s'afirma que "La delimitación clara entre lo rural y lo urbano es difícil de precisar y las definiciones de nuestro diccionario son tan poco concretas que no nos pueden servir de base para ello." (p. 5) Sorprén la rotunditat del titular, tan contrari al plantejament que nosaltres proposem en la nostra pràctica artística. Des d'aquest punt de partida seguim aprofundint en el tema i trobem en el treball de García Álvarez-Coque que "la ruralidad real y la imagen social y políticamente dominante de la ruralidad no son coincidentes. Es como si la imagen se hubiera quedado anclada en un tiempo pasado, mientras la ruralidad real continuaba avanzando." (2021, p. 39).

Ambdues cites parlen sobre el conflicte que suposa la definició de què és rural, i què determina la ruralitat. És evident que "El medio rural ya no es el mismo de hace treinta o cuarenta años. El mundo tampoco." (Prieto, 2020, p. 13), però tot i això pensem que els dos fragments anteriors, tot i estar separats en el temps per més de seixanta anys, parlen d'una problemàtica similar, d'una distància entre el que es determina des de les ciutats sobre què ens defineix, amb una visió esbiaixada i plena de tòpics; i el que realment som.

Viure i treballar en el món rural és un acte de resistència. És un enfrontament conscient i dissident front a les tendències i visions urbanites i centralistes i contra les legislacions estatals que s'han fet des de la dècada de 1950, i que encara ens afecten hui en dia. Totes les persones que habitem el món rural fem un acte de resiliència dia rere dia. Viure a més de 80 km de serveis sanitaris és resistència. Viure amb una mancança de serveis públics bàsics i lluitar sense descans per aconseguir-los és resistència. Alçar la veu per tal no ser invisible per a les administracions és resistència (Un exemple de l'abandonament institucional cap als nuclis rurals és l'errònia consideració de Vilafranca com a poble de la comarca de l'Alt Maestrat administrativament, tot i pertànyer històricament a la comarca dels Ports). Protegir l'essència de la identitat de tot un país és resistència.

Enfront de una realitat on es buscava l'homogeneïtat, ha sigut la població rural qui ha lluitat contra l'oblit de la llengua i la cultura pròpia i contra el desarrelament. Quan ens referim a la cultura no ens limitem parlar de la cultura entesa com a una pràctica elitista lligada al coneixement acadèmic i artístic únicament, sinó que la definim com el saber acumulat per un grup poblacional, tal com explica aquest gir epistemològic formulat per Néstor García Canclini: "...hablar de cultura dejó de limitarse a objetos de valor excepcional y comenzó a analizarse la producción, la circulación y el consumo de los procesos creativos en todo el arco de la vida cotidiana." (2011, p. 8)

Encara que se'ns haja donat l'esquena durant tant de temps, els i les pobladores del medi rural portem defensant i reafirmant el valor cultural, patrimonial, històric, lingüístic, natural i culinari que portem heretant dels

nostres avis i àvies generació rere generació. Si la definició de ruralitat es fes des dels nostres pobles i comarques seria molt diferent de la visió provinciana i romantitzada que es té de nosaltres. Una mostra concreta d'aquesta lluita és l'Aplec dels Ports, un moviment cultural comarcal que reivindica la nostra cultura, la nostra llengua i el nostre territori des de l'autogestió. Unes jornades reivindicatives anuals amb més de quaranta anys de bagatge que neixen de la cooperació i voluntarietat de veïns i veïnes compromesos amb els seus pobles i la seua comarca. Cal recalcar que en els últims anys les institucions acadèmiques s'han adonat d'aquesta problemàtica i s'han començat a treballar nous plantejaments més actuals sobre la ruralitat.

La forma de treballar en l'àmbit rural ens recorda al relat *El hombre que plantaba árboles* de Jean Giono de 1953, on el protagonista, Eleazar Bouffier, dedica la seua vida de manera incansable a plantar llavors d'arbres dia a dia en un territori quasi desèrtic i abandonat en un primer moment, fins que amb els anys aquella comarca i aquell territori es transforma en un entorn ric i fèrtil. Quasi sempre, siga en l'àmbit que siga, el treball en el món rural és així, lent. Els fruits d'anys de treball no es repleguen fins que ha passat ja molt de temps, temps suficient per a plantejar-se molts dubtes. Si val la pena seguir, si tot l'esforç serà efectiu, etc. És una lluita constant contra la celeritat que s'exigeix en el sistema productivista i urbanocentrista que dicta i imposa la norma. Sens dubte el treball en el món rural és un treball doblement complicat.

Nosaltres també volem sumar-nos a la lluita activa contra l'urbanocentrisme amb la nostra proposició artística, aplicant una visió rural en l'execució i metodologia de treball. Donem prioritat als referents que hi pertanyen a la comunitat rural amb l'objectiu de fer-los i fer-les visibles. Tractem d'adquirir tots els materials possibles per a la nostra producció artística en xicotets comerços locals. Treballem escoltant i respectant el llegat de l'enclau on treballem. Busquem que amb els nostres plantejaments no soles puguen sentir-se identificades les veïnes i veïns del medi rural, sinó que la població urbana també pugua aprendre del que es planteja des de la ruralitat. Comprenguem que la resistència en el món rural ha de ser una lluita interseccional, per la qual cosa cal ser tolerants, respectuosos i respectuoses. Que l'execució dels nostres projectes lluite contra l'opressió en general, doncs al cap i a la fi l'opressor de totes les lluites és un en comú. Considerem que en concret la proposta artística d'aquest TFG ha tingut en compte les anteriors afirmacions. Que les nostres propostes servisquen per deixar enrere problemàtiques que, com hem vist anteriorment, arrosseguem des de 1959 i inclòs abans.

5.5. REFERENTS ARTÍSTICS

Aquest punt versa sobre les persones de referència a les quals hem acudit per a dur a terme el nostre projecte. Per una banda parlarem primer del nostre referent exclusivament conceptual, i posteriorment dels nostres referents conceptuals i plàstics.

Ana Querol Vicente

Una de les nostres referents conceptuals en treball cultural en el medi rural, defensant l'entramat de diversitat que hi és el territori rural, és Ana Querol Vicente, una inspiració directa per al nostre TFG. Ana Querol és nascuda en 1972 a Vilafranca, on treballa com a gestora sociocultural a l'ajuntament. Diplomada en turisme, va treballar durant un temps en aquest camp en Morella, fins que en 1997 va accedir a la plaça d'agent de desenvolupament local a Vilafranca. Des d'aleshores ha treballat acompanyant les inquietuds individuals i col·lectives per constituir un teixit associatiu i participatiu format pel veïnat, sense presència d'institucions, del que ella també participa activament. Aquest treball va ser premiat en 2019 amb la *Capitalitat Cultural Valenciana*. Ha aconseguit visibilitzar la metodologia de treball associativa i voluntària que desenvolupem des de fa anys. En Vilafranca comptem amb més de 30 associacions regulades i altres no constituïdes, cosa que resulta sorprenent per a una població amb 2.200 habitants. Totes aquestes associacions són actives i generades a partir de les mateixes inquietuds dels nostres habitants, i algunes d'aquestes porten a terme activitats tan sorprenents com la Mostra de Teatre Capsigrany, que porta ja vint anys de recorregut. I com aquest cas es podrien anomenar tots els col·lectius que conformen la localitat.

Fig.5
Ana Querol replegant el
reconeixement de Capital Cultural
Valenciana. 2019.

La seua tasca laboriosa i minuciosa durant el temps ha fet proliferar la participació i la diversitat a Vilafranca, però el seu no és un cas aïllat. Es tracta d'un treball en xarxa i de col·laboració que no hagués pogut realitzar de manera tan exitosa sense el suport d'altres referents culturals rurals com Anabel Ejarque, agent de desenvolupament local de Forcall; o Ángel Portolés, especialista en projectes culturals en àrees rurals; i l'ajuda d'institucions compromeses com el Programa d'Extensió Universitària de la Universitat Jaume I.

Tenim la fortuna de conèixer properament a aquests especialistes de primera mà, i a banda tenim la fortuna d'haver treballat braç a braç amb ells i molts altres professionals implicats amb la ruralitat de tot l'estat espanyol i d'altres països en la convocatòria de 2021 de Rural Experimenta III, que va tindre lloc a Vilafranca i L'Espluga de Francolí entre el 21 i el 25 de juny. En aquesta iniciativa impulsada pel Ministeri de Cultura i Esport i Medialab Prado, es van citar vora 60 persones amb motiu de dur endavant un laboratori ciutadà on prototipar sis projectes innovadors i dispersos en l'entorn rural. Aquesta experiència ens fa adonar-nos que hi ha un vertader moviment entorn de la nova ruralitat, i un interès emergent per part de les administracions públiques per treballar i dialogar sobre aquesta temàtica. També ens genera seguretat haver sigut seleccionats com a col·laboradors en aquesta convocatòria, ja que implica que el nostre treball és efectiu i suscita interès més enllà dels veïns i veïnes de Vilafranca. El mèrit del treball d'Ana Querol, siga en solitari o amb ajuda externa, és innegable.

Sílvia Iturria March

Mencionem a Sílvia Iturria, veïna del poble de Solivella, com a referent conceptual i plàstica del nostre treball amb el seu projecte *Rurals/Som Xipella*. Sílvia Iturria és una artista que es dedica a la docència en l'Escola d'Art i Disseny de Tarragona i a banda també fa el paper de regidora de Cultura a l'ajuntament de Solivella. Aquest projecte que planteja i que encara està en fase d'execució actualment busca recordar, enregistrar i reivindicar el subdialecte del català que es parla a la seua localitat, el xipella. El xipella, com recalca Sílvia Iturria, és un subdialecte en extinció:

“[...] molts joves ja l'han perdut en marxar a estudiar fora, les mestres de l'escola tampoc el parlen i, en el cas dels pares, també passa que de vegades un dels dos no és de Solivella i, per tant, a poc a poc es va perdent.” (Serret, 2021)

Aquest treball també treballa una vessant feminista, ja que tota la tasca de recuperació del xipella es treballa amb dones, de manera que trenca l'esquema d'invisibilització que moltes vegades pateixen, a l'haver estat

tradicionalment relegades a la cura de la llar i dels nuclis familiars. La proposta artística *Rurals/Som Xipella* començà l'any 2020 amb la instal·lació d'un mural de 92 metres dedicat a aquestes dones amb els seus retrats a gran escala. A partir d'aquest punt, Sílvia Iturria ha seguit treballat la defensa de la llengua i el feminisme amb propostes d'art tèxtil, en les quals també han participat de manera implicada les veïnes de Solivella. El projecte segueix en procés i el vam poder conèixer en la convocatòria de Rural Experimenta III, ja que va ser un dels sis projectes seleccionats per les entitats organitzadores.

Ens interessa aquesta proposta artística no només per la seua vessant conceptual i la seua temàtica, sinó també per la metodologia de treball d'implicació del públic, per l'ús dels recursos tèxtils i la costura com a mitjà reivindicatiu i identitari, per ser un projecte local i arrelat, i per ser un projecte completament rural. Volem destacar que l'elecció com a referent d'aquest projecte està motivada per la seua proximitat, doncs creiem que la fortalesa dels nostres referents està en la possibilitat de contacte amb ells i elles, en poder acudir a elles per resoldre dubtes i millorar en general les nostres intervencions artístiques.

Fig.6
Mur del projecte *Rurals/Som*
Xipella. 2020.

Anne Barton de Mayor

Nascuda en Londres, Anne Barton és una artista tèxtil resident a Vilafranca. El seu imaginari està conformat per l'entorn industrial on va passar la infantesa, molt similar al de Vilafranca; pel seu treball com a traductora de textos medievals, que l'ha portat a viure durant un temps en llocs com París, Caracas, València i Eivissa; i pel seu interès pels plantejaments arquitectònics del filòsof John Ruskin, que l'han motivat a crear l'espai d'art alternatiu Abadia Seven. Treballa el tèxtil amb mètodes orgànics com l'oxidació o l'entintat natural i amb el bordat en formats de tota mena.

De la seua producció artística destaquem el projecte que dugué a terme l'any 2020 anomenat *La capa del ánimo*, que ens serveix de referència plàstica i conceptual. Aquesta proposta tèxtil col·laborativa fou motivada per la situació de la Covid-19. Anne Barton es va plantejar elaborar una capa on aniria afegint els missatges positius que els i les participants compartiren amb ella a través de les xarxes socials, afegint cada un d'aquests missatges en una peça bordada i personalitzada per ella que s'afegiria a la capa simulant pètals. El resultat és una peça de roba recoberta de desenes de dedicatòries i "abraçades virtuals" de gent de Vilafranca i de tot arreu.

Fig.7

Anne Burton. *Capa del ánimo*. 2020.

6. PRODUCCIÓ ARTÍSTICA

6.1. TREBALLS PREVIS

Les primeres temptatives artístiques sobre la ruralitat i sobre Vilafranca les trobem de forma directa o indirecta des dels nostres primers treballs al grau de Belles Arts. Volem destacar dos de les nostres obres anteriors que desenvolupen aquesta temàtica de forma més explícita. La primera, anomenada *El vòrtex*, de 2018, és un esgrafiat sobre paper d'un dels murs del local del grup de teatre La Xalera de Vilafranca, una obra reflexiva sobre el nostre creixement personal. La segona, i per a nosaltres l'obra més significativa i predecessora temàtica del Treball de Fi de Grau és *Parador*, de 2019, és un quadre d'encàustica molt màteric i d'aspecte rotund. En aquesta pintura es representa l'enderrocament d'una de les naus industrials del poble. Estèticament i temàticament aquest quadre es fosc, pessimista i directe, i representa la debacle del món rural de manera tràgica. Actualment aquesta obra forma part de la col·lecció privada d'Anne Barton de Mayor, i està exposada en l'espai d'art alternatiu *Abadia Seven*, una casa inalterada construïda en 1617 i conservada baix les directrius filosòfiques de John Ruskin que durant l'any acull mostres d'art contemporani. Anne Barton diu sobre *Parador*:

Fig.8
Javier Soligó. *Parador*. 2019.

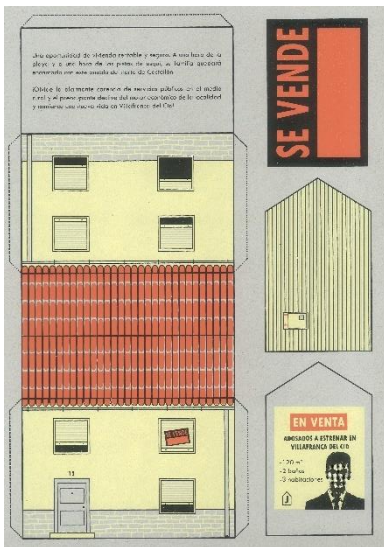

Fig.9
Javier Soligó. *A una hora de la playa y a una hora de las pistas de esquí.* 2021.

“...es un monumento a la vida colectiva de un pueblo luchador en la España de segunda, la España que desvanece cada vez que un vecino se marcha en búsqueda de horizontes más prometedores. Desde un cielo cerrado y tormentoso cuelgan huellas de esfuerzo, trabajo, miradas y manos, una gruesa cortina que envuelve el pasado. Sin ningún artífice que se interponga entre la desgarradora imagen de una amada nave que se despidе y el espectador, éste se ve lanzado sin piedad a un universo de recuerdos, apego y resignación. La intensa fuerza de esta obra, fuertemente marcada por la línea, especialmente las dos aguas del tejado, y la paleta de morados, negros y blancos, todos ellos tonos de luto, nace no solo de la imponente textura realizada por la espátula del autor, sino del dolor que transmite, el pesar que despierta la desaparición del Parador, un edificio que ha marcado su vida entera.”
(Javier Soligó - Parador, 2020)

Fig.10
Muntatge de *A una hora de la playa y a una hora de las pistas de esquí.*

Ja pensant en l’elaboració d’aquest projecte, comencem la producció serigràfica, que s’inicia amb una primera experimentació tècnica entorn de la precarietat en el món rural, duent a terme una proposta de maquetes d’habitatges adossats pròpies del boom de la construcció de la dècada dels 2000, emprant el recurs de la ironia per parlar de la falta de serveis públics en el medi rural i del cas concret de Vilafranca, on el motor econòmic del poble està en greu declivi. Amb el mateix lema que gastaven les constructors per a oferir

Fig.11
Fotografia de referència 1.

Fig.12
Fotografia de referència 2.

Fig.13
Fotografia de referència 3.

habitatges en Vilafranca com a títol de l'obra, la producció de *A una hora de la playa y a una hora de las pistas de esquí* es planteja amb una intenció en aparença innocent. Aquest primer apropament es fa mitjançant l'estampa permeogràfica d'una edició de 30 exemplars de tres tintes sobre cartró, posteriorment retallat i assemblet per construir les maquetes d'habitatges adossats.

6.2. ELABORACIÓ SERIGRÀFICA

Amb la tècnica de l'estampa permeogràfica ja assolida, es refina el caràcter del treball i es planteja l'elaboració d'una sèrie de postals, començant per la selecció de les imatges que es reproduiran en les postals, atenint-nos als objectius de la proposta. Així doncs, ens plantegem realitzar quatre dissenys de postals diferents, amb imatges de l'entorn industrial del poble. Per representar el passat del sector secundari escollim representar l'antiga fàbrica Marie Claire i una de les xemeneies industrials repartides per Vilafranca. Per parlar del present, triem una imatge de la serradora, amb l'ermita de Santa Barbera al fons; i una vista del barranc de La Fos, presa des de l'actual fàbrica Marie Claire.

Una volta escollides les imatges de referència dibuixem els fotolits digitalment atenent al caràcter fotogràfic típic de les postals a la vegada que recorrem a la simplificació més gran possible, aconseguint una descripció molt detallada d'aquests espais amb només dos tintes superposades per al disseny de la part davantera, amb les que aconseguirem en total quatre colors diferenciats. Pel que fa a la part posterior, es fa un disseny molt sintètic per tal de marcar la col·locació del segell, unes línies per escriure la direcció, i un text amb el títol del projecte i el nostre nom. Els colors triats per a les tintes de la part davantera són cridaners i estridents: taronja amb base transparent i blau, que en superposició sobre una cartolina blanca generen un color proper al marró. Per a la part posterior s'emprarà tinta negra.

Amb els fotolits llestos i amb les tintes definides, es prepara l'emulsió fotosensible en dos pantalles de niló de 71 fils per centímetre lineal amb bastidor metàl·lic de 75x95cm. Les postals, que mesuraran 13'1x19'2cm, es distribueixen de quatre en quatre per tal d'estampar-les en cartolines de 200g/m² de format A3 i A3+, de 42x29'7cm i de 48'3x32'9cm respectivament.

Durant dues setmanes es treballa en la producció serigràfica, primer estampant la tinta blava, a continuació la taronja amb base transparent i finalment la negra de la part posterior de les postals, obtenint com a resultat aproximadament 320 postals estampades en 80 cartolines. Els últims passos són entalcar la part posterior de les postals per evitar que s'apeguen entre si, i tallar a sang totes les estampes. La sensació final de les postals acabades és molt

Fig.14
Fotografia de referència 4.

vistosa, ja que la il·lustració és molt cridanera i contrasta amb la intenció fotogràfica que es pretén aconseguir, fent reminiscència a les postals fotogràfiques convencionals. Amb açò es conclou la preparació de la primera part del treball, la part d'intercomunicació entre els veïns i veïnes mitjançant el discurs escrit.

Fig.15
Procés d'estampació.

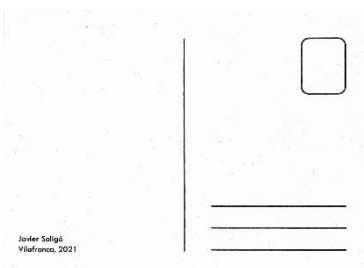

Fig.16
Part posterior de les postals.

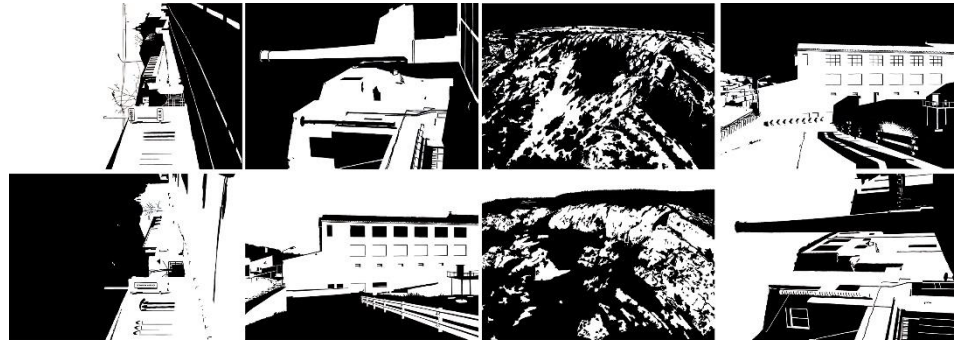

Fig.17
Fotolits.

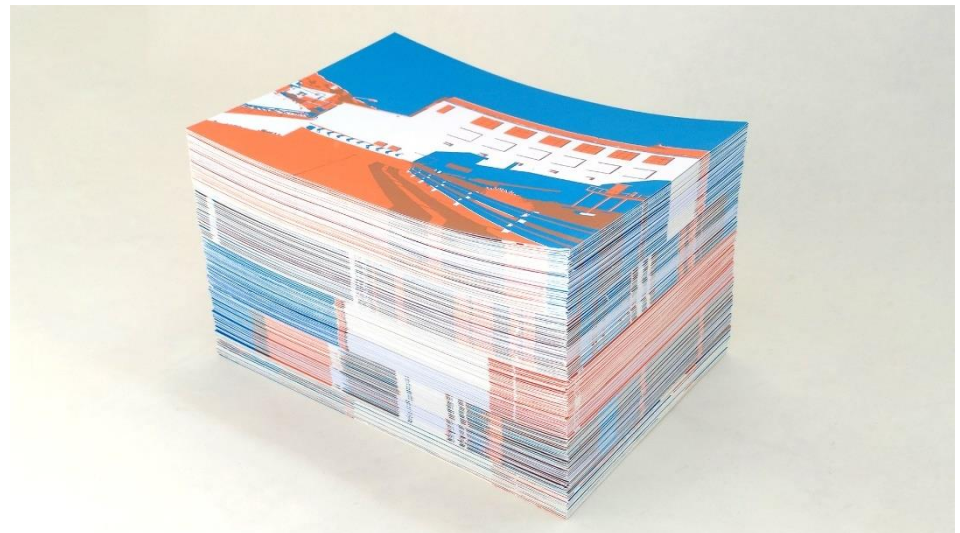

Fig.18
Fotografia del conjunt de postals 1.

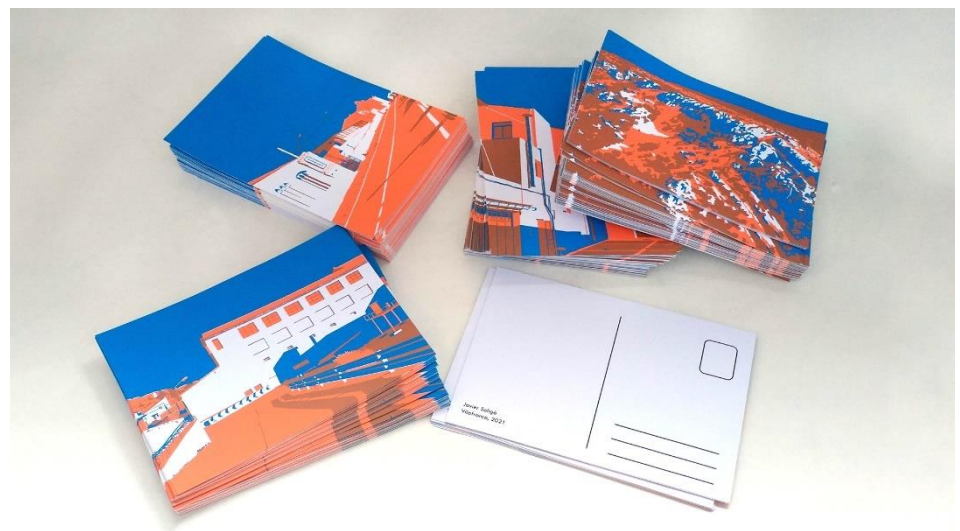

Fig.19
Fotografia del conjunt de postals 2.

Fig.20
Postals. Disseny 1.

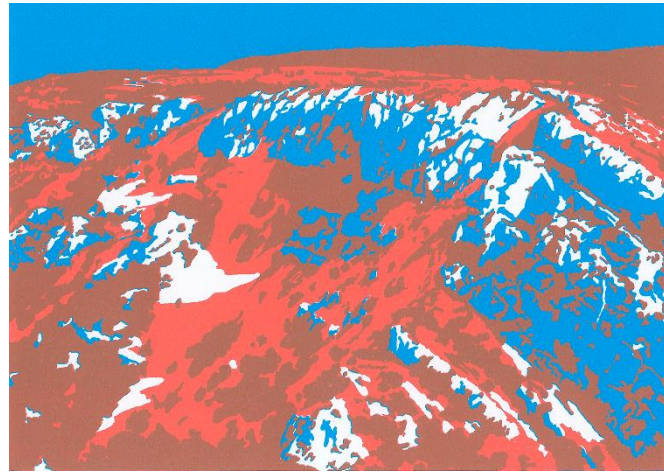

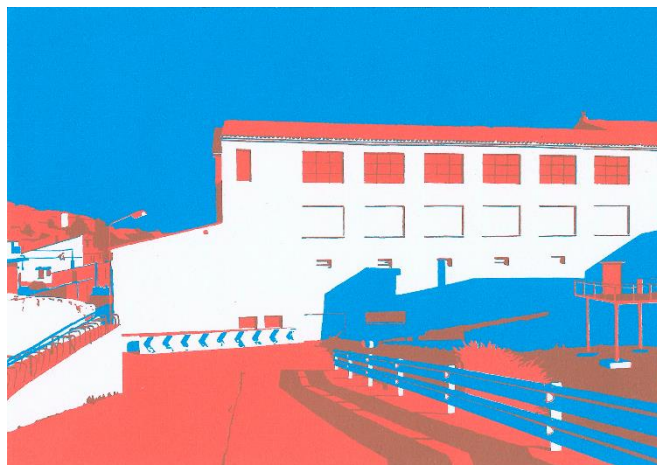
Fig.21
Postals. Disseny 2.

Fig.22
Postals. Disseny 3.

Fig.23
Postals. Disseny 4.

6.3. DIFUSIÓ I INFORMACIÓ AL VEÏNAT

Ja amb la part del procés d'estampat permeogràfic finalitzada, s'inicia la fase de difusió i informació de la proposta artística als vilafranquins i vilafranquines. Preparem un vídeo on expliquem de manera simple i concisa el plantejament inicial definint clarament què és el projecte, per a què són les postals, com i on poden aconseguir-les, com funciona l'intercanvi de postals per calcetins, per què i per a què se'ls hi demanen calcetins i fins a quant està previst que dure la recollida de calcetins; responent a les preguntes que hi pogueren tindre i animant a tots i totes a participar.

En aquest vídeo es conta que després d'un temps agitat tant a escala global com localment i individualment, estem segurs de què tots els veïns i veïnes de Vilafranca tenen alguna cosa a dir, un missatge que els agradaria enviar a algú o potser a ningú en concret. Contar allò que cavil·len des de fa temps, i que per això ens agradaria donar-los l'oportunitat d'escriure i compartir aquests pensaments amb qui ells i elles vulguen amb aquest projecte que els presentem. S'explica que s'han preparat més de 300 postals fetes a mà mitjançant la serigrafia, amb quatre dissenys diferents de llocs emblemàtics del poble, llocs assenyalats del passat i present industrial de Vilafranca. Que aquestes postals funcionen com una postal convencional, simplement cal ficar un segell i una direcció i s'envia com una carta. Que es poden enviar de forma completament anònima, ja que no cal posar ni el nom ni la direcció de qui l'envia. No és necessària la informació del remitent, només fa falta que estiga escrita la direcció on s'ha d'enviar i un segell. Que poden contar el que vulguen i a qui ells i elles, i si no saben a qui poden enviar-nos-la a nosaltres.

S'informa que les postals estan disponibles a l'Eslale, la tenda d'Isabel i Felipe, fins que s'esgoten, i que aquestes postals no costen diners, es paguen amb un calcetí. Una postal per un calcetí, tot i que poden entregar tots els calcetins que vulguen a canvi d'una postal per persona. Que una vegada l'han "comprat", la postal és seua, poden fer el que vulguen amb ella. Quedar-se-la, enviar-la... Tot i que el propòsit que tenen les postals és compartir-les amb algú.

S'explica que els calcetins són una peça de roba molt representativa del nostre poble per molts motius, són un símbol de la nostra identitat. Els fem i els gastem, i hi ha tants calcetins diferents com persones diferents a Vilafranca. Per a celebrar tot el que representen, amb tots els calcetins que repleguem farem una intervenció a l'Avinguda Castelló, penjant-los en fils d'estendre de punta a punta de carrer, com si foren banderetes de festes. Que com més calcetins s'aconseguisquen, més fils d'estendre es podran ficar i més color hi haurà al carrer.

La difusió del vídeo es fa mitjançant la televisió local i la comarcal, el xat d'informació de WhatsApp de Vilafranca i la difusió individual per WhatsApp. Des del moment en què es fa públic el vídeo de la proposta artística comença la recollida de calcetins i postals.

Fig.24
Captura de la vídeo-difusió del projecte.

A partir del 7 de juny la gent començà a recollir postals i a intercanviar-les per calcetins, sent comprensius i únicament agafant com a màxim un exemplar de cada disseny com a màxim. Van ser moltíssimes les persones que van decidir entregar els seus calcetins a canvi de res, i no només un, sinó que molts veïns i moltes veïnes fins i tot portaren bosses plenes. Des d'aquell dia fins al 14 de juliol es van recollir exactament 783 calcetins, i sorprenentment no es van esgotar les 300 postals que havíem produït, fet que posa de manifest que la participació va ser molt elevada i desinteressada en la majoria d'ocasions.

Cal destacar que una volta les postals van començar a repartir-se, nosaltres desconeixem qui va agafar-ne, si es van enviar o quins eren els missatges que s'intercanviaven amb elles. Pel que hem anat rebent i escoltant, interpretem que tot i la nostra primera proposició de parlar sobre la situació actual de la indústria tèxtil, els veïns i veïnes les han gastat de manera més lliure, al cap i a la fi com una postal convencional. El que interpretem és que a causa de que el dia 24 de juny Marie Claire va rebre una injecció de 12 milions d'euros que va permetre que els treballadors i treballadores cobraren els quatre mesos de sou que se'ls devien, l'estat d'ànim en general de Vilafranca va passar a ser prou més optimista, i la situació laboral dels vilafranquins i vilafranquines potser ja no resultava un tema tan candent. Aquesta és una opció, però també cap la possibilitat de que realment el veïnat no considerara necessari parlar d'aquest tema des d'un principi. Tot i això repetim que açò són suposicions que hem fet a partir de la poca informació directa que ens ha arribat sobre l'ús que alguns i algunes han fet de les postals, i que per la naturalesa participativa i anònima del projecte no sabem exactament què ha passat amb les postals; fet que valorem com a positiu, doncs un control major hagués fet perdre l'anonimat i el sentit d'una proposta d'art públic i hagués fet disminuir prou la participació.

6.4. PREPARACIÓ I DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ URBANA

Al mateix temps que es duia a terme l'intercanvi de postals, vam començar a preparar tota la documentació i els materials necessaris per tal de fer la intervenció urbana en acabar la recollida de calcetins. Per començar es va haver de sol·licitar permís a la Direcció General de Tràfic per a la instal·lació en l'avinguda Castelló, la via escollida per a realitzar la penjada de calcetins per la seua importància i amplitud. Aquesta sol·licitud va haver-se de fer perquè les

dos avingudes del poble, tant l'avinguda Castelló com l'avinguda del Llosar són considerades carretera, concretament la CV-15, per la qual cosa calia que les autoritats competents donaren el seu beneplàcit. Per a la nostra sorpresa aquesta sol·licitud va ser denegada dos setmanes després d'haver-la enviat, ja que des de DGT consideraven que els fils d'estendre amb calcetins penjats podien ser una distracció per als conductors i conductores, i podia incrementar el risc d'accidents.

Davant d'aquesta negativa, des de l'ajuntament ens van donar tot el seu recolzament i suport, oferint-nos poder fer la intervenció en qualsevol de la resta de carrers del poble, que en no ser trams de carretera no depenen de la DGT, així que canviarem l'emplaçament i vam decidir fer la intervenció urbana en el carrer Major. Aquest presentava alguns avantatges respecte a l'avinguda Castelló. Per exemple el carrer és més estret, compta amb molts més punts on poder nugar les cordes dels calcetins, com fanals, balcons o canals d'aigua; és menys ventós, és un carrer amb molt menys tràfic i per on no passen camions, així que no cal donar als fils tanta altura com hi hagueren hagut de tindre en l'avinguda Castelló, on l'altura mínima hauria de ser de 4 metres; i a banda el carrer Major és més bonic, perquè forma part del centre històric de Vilafranca i comunica la plaça del poble amb la plaça de l'església i la llotja.

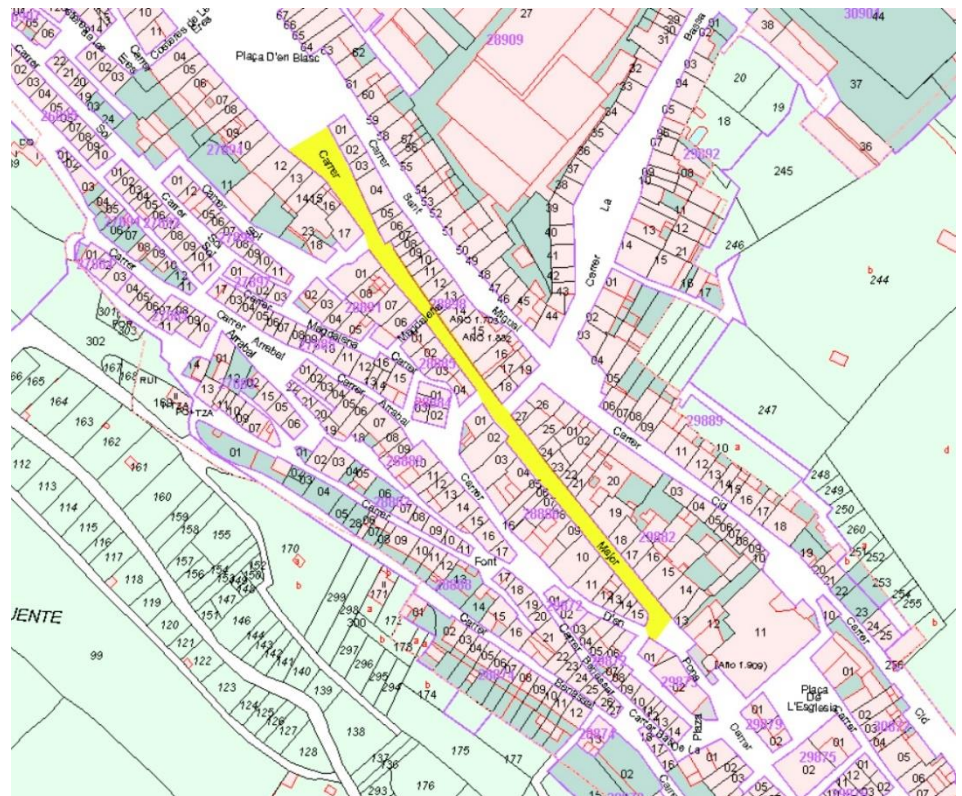

Fig.25
Carrer Major (en groc).

Fig.26
Muntatge de la instal·lació 1.

Fig.27
Muntatge de la instal·lació 2.

Fig.28
Muntatge de la instal·lació 3.

Fig.29
Muntatge de la instal·lació 4.

Escollit el carrer, vam consultar l'amplada d'alguns trams i la llargària total d'aquest en el mapa cartogràfic del Cadastre, ja que és prou irregular. L'amplada màxima és d'aproximadament uns 15 metres, mentre que l'amplada mínima és de 4'5m. La llargària del carrer Major és d'uns 210m, i l'altura mínima a la qual penjarem els calcetins serà de 3m. Determinat açò, es prepara el material necessari, que constarà de dos rotllos de 200m de corda Poly/niló de color blanc llis, una escala amb alçada suficient, dues grapadores i pinces de roba de fusta suficients per als 783 calcetins.

Amb tot el treball previ fet i tot el material preparat, arribem al dia 14 de juliol, dia de la penjada dels calcetins. Citem a les 17.00 h a alguns amics i amigues per a que ens ajuden a fer la instal·lació, que tindrà els següents passos. Primer mesurarem la quantitat de corda necessària per a que arribe de punta a punta de carrer, i determinarem on penjarem cada extrem. Quan la llargària està clara, tallem la corda i l'estenem a terra. Distribuïm calcetins per tota la corda amb una separació uniforme d'uns 15cm, amb la part del peu del calcetí penjant. A continuació dobleguem la punta de la part de dalt del calcetí sobre la corda i la grapem per evitar que es moguen durant el temps que estaran penjats, i després de grapar-los els posem a cada un una pinça de fusta per assegurar-nos que no cauran de la corda. Finalment pengem primer un extrem de la corda amb els calcetins ja ficats, nugant-lo correctament i després l'altre, tenint en compte l'altura mínima de 3m. Entre les més de vint persones que acudeixen a ajudar ens repartim el treball, finalitzant la vesprada amb tota la instal·lació ja feta.

Una volta acabada, la intervenció urbana consta de 33 cordes amb aproximadament 400 calcetins penjats entre totes elles, repartides per tot el carrer Major (és a dir, no tots els calcetins que s'han aconseguit han acabat formant part de la instal·lació). L'experiència de la intervenció finalitzada és de molt de dinamisme, doncs cada corda està nugada amb una altura i una inclinació diferents de les altres. S'aconsegueix l'efecte de color i jovialitat desitjat gràcies a la disparitat i singularitat dels calcetins i capta l'atenció ràpidament, mantenint aquesta sensació durant tot el recorregut del carrer.

En dies posteriors a la materialització de la intervenció urbana es preparen quatre cartells impresos sobre cartró ploma de grandària A3 on apareixen reproduïts els quatre dissenys de postals i un xicotet text on s'especifica la intencionalitat de la instal·lació i del treball en general per a totes aquelles persones alienes al projecte i es dona les gràcies a tots els i les participants. D'aquesta manera ens assegurem que aquesta part de la proposta de treball assoleix el seu objectiu de visibilització i comprensió necessari, ja que és molt important que tota persona que experimente la instal·lació pugui entendre la intencionalitat de reivindicació i posada en valor de la identitat vilafranquina i de la seua indústria tèxtil, la intenció de demostrar la voluntat participativa i col·laborativa de la població vilafranquina i de la població rural en

general i de presentar als habitants de Vilafranca i també del medi rural en conjunt com a una comunitat consolidada, diversa i valuosa.

Una volta acabada la totalitat del projecte, els mitjans de comunicació es fan ressò de la intervenció artística i s'ofereixen a cobrir la notícia i, apareixent en la televisió local i la comarcal i en premsa escrita en el diari digital DiaDia. Possiblement en els pròxims dies també apareixerà la notícia en els telenotícies d'À Punt i en RNE.

Fig.30
Muntatge de la instal·lació 5.

Fig.31
Muntatge de la instal·lació 6.

Fig.32
Muntatge de la instal·lació 7.

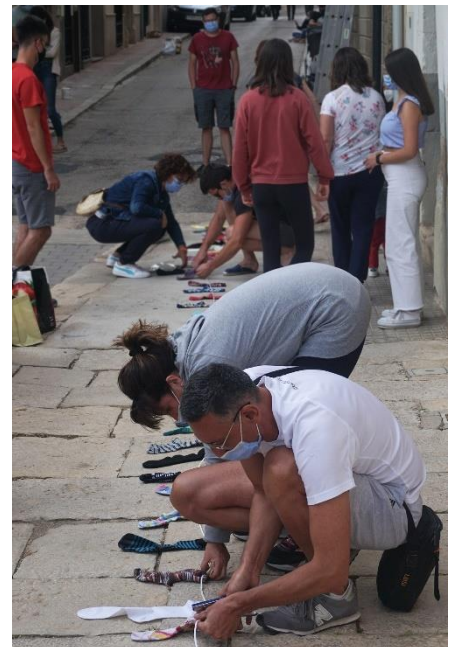

Fig.33
Muntatge de la instal·lació 8.

Fig.34
Instal·lació de calcetins al carrer Major.

7. CONCLUSIONS

Per concloure començarem per la nostra experiència, i a continuació mencionarem alguns aspectes a millorar que trobem rellevants del procés d'elaboració d'aquest Treball de Fi de Grau. Personalment ens hem sentit molt satisfets amb el treball durant els tres mesos que ha durat la seua materialització. Estem gratament sorpresos per la bona acollida i comprensió que ha tingut tant l'intercanvi de postals com la intervenció urbana en Vilafranca, i ens genera molta satisfacció que la gent haja col·laborat tant amb el propòsit de reunir la quantitat més gran de calcetins possible de forma desinteressada. Estem orgullosos d'haver pogut dur a terme una pràctica artística implicada amb el territori i que treballem per demostrar el valor del món rural i que una nova forma d'entendre la ruralitat és necessària. Pensem que cal donar-li a l'àmbit rural el prestigi que mereix en les nostres propostes artístiques i en la nostra metodologia de treball, proposant nous discursos i imaginant nous futurs, tal com creiem que hem fet amb aquest projecte. Tot ha sorgit de forma molt fluida i han sigut mínims els impediments que hem trobat pel camí gràcies a l'ajuda de moltes persones, a les que estem profundament agraïts. Estem contents amb el producte final i motivats per seguir desenvolupant creacions similars en la localitat o altres enclaus. Afirmem que seguirem investigant i treballant en aquest projecte més enllà de l'acotació que implica l'elaboració d'un TFG, i seguirem abordant aquestes temàtiques en la nostra obra artística i vida acadèmica.

Pensem que els objectius s'han complert satisfactòriament, que hem aconseguit dur a terme un projecte cohesionat, concret i comprensible, amb molt bona acollida i visibilització per al poble de Vilafranca tal i com havíem proposat en l'objectiu general, i ha quedat demostrat en el punt 6.3 d'aquest treball d'investigació. També considerem assolits els objectius secundaris. Hem trobat un mètode de participació adequat davant la situació de la Covid-19, com expliquem en els apartats 5.1 i 5.2, hem plantejat diàlegs sobre la situació laboral de Vilafranca, com podem veure en el punt 5.2, hem investigat sobre l'art postal i l'art públic, tal com expliquem en els punts 5.2 i 5.3, hem experimentat les possibilitats gràfiques de la serigrafia, com s'ha explicat en el punt 6.2, i hem aprofundit en la ruralitat com a pràctica de resistència, sobre el territori, la llar i la identitat local, com observem en el punt 5.4.

La investigació teòrica i bibliogràfica ha sigut justa però suficient, ja que es tractava una temàtica i un àmbit molt personal i que coneixíem amb antelació. Creiem que la gestió del temps ha sigut adequada per a l'elaboració pràctica de la proposta artística, però hauria d'haver-se dedicat un marge de temps major per a la preparació d'aquest document dins dels tres mesos que s'havien planificat per a l'elaboració del projecte. Tot i la gran difusió que ha

tingut la nostra proposta en Vilafranca, creiem que caldria haver sigut més concís respecte a durant quant de temps s'anaven a poder obtenir les postals a canvi de calcetins, doncs han sigut vàries les persones que cregueren que el projecte acabà abans de temps. Pensem que encara que açò no ha afectat a la recaptació total de calcetins, sí que hagués ajudat a fer que les postals s'esgotaren completament i a totes les postals se'ls hagués donat utilitat. Amb tot el que considerem rellevant ja dit, tanquem el treball amb gran satisfacció.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- *Abadia Seven – espacio alternativo de arte.* (s. f.). Abadia Seven.
Recuperado 21 de julio de 2021, de <https://abadiaseven.com/>
- Agencia Efe. (2021, 24 junio). *La empresa Marie Claire recibirá 12 millones del Fondo Valenciano de Resiliencia.* www.efe.com.
<https://www.efe.com/efe/comunitat-valenciana/economia/la-empresa-marie-claire-recibira-12-millones-del-fondo-valenciano-de-resiliencia/50000882-4570581>
- Argeñal Pinto, A. E. (2006, 21 mayo). *El fenómeno social de las maras.* Mundo Cultural Hispano.
<http://www.mundoculturalhispano.com/spip.php?article3039>
- Bourriaud, N. (2013). *Estética relacional.* Adriana Hidalgo editora.
- Canclini, N. G., & Castro, M. (2011). *Cultura y Desarrollo: una visión distinta desde los jóvenes.* Madrid: Universidad Autónoma Metropolitana. Fundación Carolina, CeALCI. Serie Avances de Investigación, (65).
- Camañes Miralles, A. (2016). *MONUMENTO A «EXPLORADOR ANDRÉS».* <http://hdl.handle.net/10251/76406>
- Cubertorer Folch, L. (2021, 16 julio). *Javier Soligó, unes postals i uns calçetins com a protagonistes de Vilafranca.* *DiaDia.*
<https://diadia.cat/javier-soligo-unes-postals-i-uns-calçetins-com-a-protagonistes-de-vilafranca/>
- de Certeau, M., Giard, L., & de Certeau, M. (1996). *La Invención de lo cotidiano.* Universidad Iberoamericana, Departamento de Historia.

- Delibes, M. (2010). *El disputado voto del señor Cayo*. Destino.
- Duque, F. (2001). *Arte público y espacio político*. Akal.
- Escribano Llorente, A. (2017). *HUELLAS DEL OLVIDO*.
<http://hdl.handle.net/10251/92743>
- García Álvarez-Coque, J. M. (2021). *Despoblación Rural. Problemas y soluciones*. [Libro electrónico]. Editorial Universitat Politècnica de València.
- Giono, J. (2014). *El hombre que plantaba árboles*. Duomo Ediciones.
- González, A. (1959, 5 septiembre). Vilafranca se libera de su ruralismo. *La Plana*, 6.
- González Hernández, D. (2016). *PALEONTOLOGÍA CONTEMPORÁNEA*.
<http://hdl.handle.net/10251/68425>
- Gruppe, A., Blanco, P., & A.F.R.I.K.A. Gruppe. (2001). *Modos de hacer*. Ediciones Universidad de Salamanca.
- Harvey, D. (2013). *Ciudades rebeldes* (1.ª ed.). Ediciones Akal.
- *Javier Soligó - Parador*. (2020, 21 noviembre). Javier Soligó.
<https://www.javiersoligo.com/projectes/parador>
- la Nuez, D. I. (2021). *Teoría de la retaguardia*. Consonni Ediciones.
- Loubrier, P. (1995). Del signo salvaje. Notas sobre la intervención urbana. *Fuera de banda*, 59, 1.
- Montblanc, R. (2020, 20 agosto). *Les dones de Solivella protagonitzen una exposició en un mur de 92 metres quadrats*. EFMR.cat.
<https://www.efmr.cat/blog/2020/08/17/les-dones-de-solivella-protagonitzen-una-exposicio-en-un-mur-de-92-metres-quadrats/>

- Prieto, D. (2020). *Pensar y hacer en el medio rural*. Fondo de Cultura Económica.
- Ptqk, M. & Galerie nationale du Jeu de paume. (2019). *Especies del Chthuluceno*. Gabinete Sycorax.
- Segura Crespo, J. F. (2019). *POÉTICAS Y POLÍTICAS DE LA TRADICIÓN. LA PRÁCTICA ARTÍSTICA COLABORATIVA EN CONTEXTO RURAL*.
<http://hdl.handle.net/10251/130860>
- Serret, C. (2021, 19 mayo). *Les dones del món rural es fan sentir*.
DiariMes.com.
https://www.diarimes.com/noticies/camp_tarragona/2021/05/20/les_dones_del_mon_rural_fan_sentir_104665_1093.html
- *XLII Aplec dels Ports - Forcall - 23, 24 i 25 de juliol 2021*. (2021, 5 julio).
XLII Aplec dels Ports. <http://aplecdeports.com/>

9. ÍNDEX DE FIGURES

Fig. 1 Jere. *Estàtua de la Dona Treballadora*. 2007, p. 6.

Fig. 2 Mapa amb l'antiguitat dels edificis de Vilafranca. 2020, p.10.

Fig. 3 Exemple de *Shoe Tossing*, p. 12.

Fig. 4 On Kawara. Sèrie *I Got Up*. 1968-79, p. 13.

Fig. 5 Ana Querol replegant el reconeixement de Capital Cultural Valenciana. 2019, p. 18.

Fig. 6 Mur del projecte *Rurals/Som Xipella*. 2020, p. 20.

Fig. 7 Anne Burton. *Capa del ánimo*. 2020, p. 21.

Fig. 8 Javier Soligó. *Parador*. 2019, p. 22.

Fig. 9 Javier Soligó. *A una hora de la playa y a una hora de las pistas de esquí*. 2021, p. 23.

Fig. 10 Muntatge de *A una hora de la playa y a una hora de las pistas de esquí*, p. 23.

Fig. 11 Fotografia de referència 1, p. 24.

Fig. 12 Fotografia de referència 2, p. 24.

Fig. 13 Fotografia de referència 3, p. 24.

Fig. 14 Fotografia de referència 4, p. 25.

Fig. 15 Procés d'estampació, p. 25.

Fig. 16 Part posterior de les postals, p. 25.

Fig. 17 Fotolits, p. 26.

Fig. 18 Fotografia del conjunt de postals 1, p. 26.

Fig. 19 Fotografia del conjunt de postals 2, p. 26.

Fig. 20 Postals. Disseny 1, p. 27.

Fig. 21 Postals. Disseny 2, p. 27.

Fig. 22 Postals. Disseny 3, p. 27.

Fig. 23 Postals. Disseny 4, p. 27.

Fig. 24 Captura de la vídeo-difusió del projecte, p. 29.

Fig. 25 Carrer Major (en groc), p. 30.

Fig. 26 Muntatge de la instal·lació 1, p. 31.

Fig. 27 Muntatge de la instal·lació 2, p. 31.

Fig. 28 Muntatge de la instal·lació 3, p. 31.

Fig. 29 Muntatge de la instal·lació 4, p. 31.

Fig. 30 Muntatge de la instal·lació 5, p. 32.

Fig. 31 Muntatge de la instal·lació 6, p. 33.

Fig. 32 Muntatge de la instal·lació 7, p. 33.

Fig. 33 Muntatge de la instal·lació 8, p. 33.

Fig. 34 Instal·lació de calcetins al carrer Major, p. 34.